

Gavybos pramonė:
palaima ar **prakeiksmas?**

Aplinkosauginis kalnakasybos poveikis

Kalnakasyba yra procesas, kurio metu išgaunami mineraliniai žemės ištekliai. Šių išteklių tarpe yra auksas, sidabras, deimantai, varis, platina, uranas, boksitas ir anglis. Šioje faktų apžvalgoje pristatomos kalnakasybos sukeltos aplinkosauginės problemos.

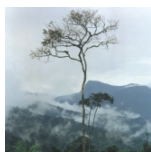
Vietos bendruomenės žmonės stebi Yanacocha aukso kasyklą šiaurinėje Peru dalyje. Tai viena didžiausių aukso kasyklų pasaulyje
© Sjoerd Panhuysen

Freeport kasykla Indonezijoje

Lihir aukso kasykla Papua Naujojoje Gvinėjoje
© Simon Divecha, mpi

Kolumbijos biologinė įvairovė
© Terence Freitas, project underground

Skaudžios pasekmės

Kalnakasybos darbų poveikis aplinkai gali būti žiaurus:

- Atliekos, daugeliu atvejų užterštos sunkiaisiais metalais ir chemikalais, gali smarkiai užteršti paviršinius ir požeminius vandenis. Bendruomenės, ypač iš besivystančių šalių, gyvenančios šalia kasyklų, yra priklausomos nuo priėjimo prie švaraus vandens šaltinių savo esminiams poreikiams tenkinti. Nuodingi išsiliejimai daro poveikį bendruomenių pragyvenimo šaltiniams ir biologinei įvairovei.
- Kasyba turtingose ekosistemose gali sukelti biologinės įvairovės praradimus. Pavyzdžiui, kolumbito rūdos (ang. Ferrocolumbite, dar vadinamas niobite, columbate, naudojamas mobiliųjų telefonų ir kt. elektronikos gamyboje) kasybos Okapi rezervate Kongo demokratinėje respublikoje padariniai – masinis gorilų populiacijos nykimas. Konkrečiai, atviros šachtos ir kasyklos gali fiziškai sunaikinti didžiulius plotus su didele bioįvairove.
- Dauguma kasybos darbų reikalauja milžiniško vandens kiekio vertingų metalų ir mineralų išskyrimui iš smėlio ar uolienos. Tai sumažina vandens lygį, ir vanduo tampa sunkiai prieinamu be pažangios techninės įrangos. Čilėje ūkininkų bendruomenės įnirtingai priešinas vario ir aukso kasyklų plėtimui būtent dėl vandens trūkumo.
- Urano gavybos metu žmonės gali būti paveikti sveikatos pavojingos radiacijos dozės kasimo, transportavimo, apdirbimo, naudojimo ir atliekų tvarkymo metu (neskaitant akivaizdžios branduolinių ginklų ir avarijų atominėse elektrinėse rizikos. Pavyzdžiui, nevyriausybinių organizacijų atliktos studijos patvirtino, kad Prancūzijos kompanija Areva urano gavybos metu smarkiai radioaktyviai užteršė geriamą požeminį vandenį Nigeryje.

Aukso kasyklų katastrofos

Aukso kasimas liūdnei pagarsėjęs sukeltomis aplinkosauginėmis katastrofomis. Nors egzistuoja kitos technologijos, bet dažniausiai aukso išgavimui iš rūdos yra naudojami gyvsidabris ir cianidas (labai toksiškos medžiagos), kadangi tai yra pigiausi būdai. Kai kurios aukso gavybos kompanijos verčia nuodingų atliekų likučius tiesiai į upes ar vandenynus; kitais atvejais avarijų metu nuodingos atliekos išleistos tiesiai į geriamo vandens telkinius. Katastrofos yra paplitusios visame pasaulyje, kaip antai:

- 2000 m. cianidas ir kiti nuodingi chemikalai buvo išleisti į upę iš Baia Mare Aurul aukso kasyklos šiaurės-vakarų Rumunijoje. Nuodai nužudė visą gyvybę antroje pagal dydį Vengrijos upėje Tisoje. Tai buvo didžiausia kada nors įvykusi upės užteršimo katastrofa Europoje.
- 1996-2003 m. laikotarpiu JAV aukso gavybos kompanija "Newmont" kasdien išversdavo 2000 t gavybos atliekų į Buyat įlanką Indonezijos Šiaurės Sulawesi provincijoje. Buvo užnuodytos žuvys, aplinkiniai gyventojai kentėjo nuo sveikatos sutrikimo problemų tokių kaip odos susirgimai, tinimas, nervų sistemos sutrikimai. 2004 m. ataskaitoje kurią parengė Indonezijos vyriausybė, atskleista vandens užterštumas gyvsidabriu ir arsenu Buyat įlankoje smarkiai viršijo normas. Šitas atliekų atsikratymo į jūrą būdas yra draudžiamas JAV, Kanadoje ir Australijoje, tačiau vakarų kompanijos jį vis ar naudoja besivystančiose šalyse.

SKAUDUS POVEIKIS APLINKAI	GAVYBA	KATASTROFOS	BIOLOGINĖ ĮVAIROVĖ	
		PASAULINIS	KASYBA	VANDUO

SKALĖ

Uždarytos kasyklos: „laiko bombos“

Aplinkosauginės gavybos problemos nesibaigia uždarius kasyklas. Nutraukti ir palikti projektai gali virsti „laiko bombomis“, kadangi kompanijos ir valdžia pasirodė nelinkusios išvalyti nuodų iš apleistų teritorijų, tenykštis „palikimas“ dažnai prasiskverbia į supančią aplinką.

Pavyzdžiui, Filipinuose yra 800 apleistų kasyklų įvairiose šalies vietose, kurioms skiriama mažai dėmesio. Viena iš pagrindinių aplinkosaugos problemų apleistose metalų ar anglies kasyklose yra rūgštingų telkinių drenažas. Rūgštingų telkinių (ar rūgštingų uolienų, likusių po gavybos) drenažas susijęs su rūgštaus vandens nuotėkiu susijęs su rūgštingų vandenų nuotėkiu iš (paprastai) apleistų kasyklų.

POVEIKIS

Rapu Rapu sala

Australijos kasybos kompanija „Lafayette“ eksploatuoja vario ir aukso kasyklas Rapu Rapu saloje Filipinuose. Olandijos bankas ABN Amro yra vienas iš pagrindinių projekto finansuotojų. Du cianido išsiliejimai 2005 m. baigėsi įvairių jūros organizmų mirtimi aplinkinėse įlankose. Vietos žvejai ištisus mėnesius negalėjo parduoti savo sugautos žuvies, kadangi vartotojai bijojo cianido ir gyvsidabrio teršalų joje. Ir ištis, laboratorijų tyrimai nustatė nuodingus gyvsidabrio kiekius nykštukinių banginių ir delfinų kepenyse ir mėsoje, rastų nugaišusių ant kranto. Kompanija paneigė naudojusi gyvsidabrij gavybos procese, bet ištis neanalizavo ar gyvsidabrio nėra išgaunamoje rūdoje. Iki šiol „Lafayette“ neturi sprendimo apsisaugoti nuo rūgštingų telkinių nuotėkių. Remiantis mokslininkais ir kasybos ekspertais tai yra vienas iš didžiausių pavojų, įgaunančių vis grėsmingesnį poveikį trapiam Rapu Rapu salos aplinkai. 2006 m. Filipinų vyriausybės įgaliota faktų nustatymo misija pareikalavo geresnio valdymo reguliavimo ir stebėsenos, siekiant užkirsti kelią neatsakingoms kasybos kompanijoms.

PAVYZDŽIAI

Pasaulinė anglies našta

Anglies deginimas ir kasimas, pagrinde elektros gamybai, sudaro apie 20-25 proc. viso pasaulinio „indėlio“ į klimato kaitą. Europoje planuojama daug naujų anglimi kūrenamų elektrinių, tuo pačiu greitinant klimato kaitą. Daugumoje Kinijos miestų, anglimi kūrenamos elektrinės ir kita pramonė yra pagrindiniai oro teršėjai, sukeliantis didžiules sveikatos problemas.

Kasybos pramonės vaidmuo besivystančiose šalyse

Kasybos pramonės veikla gali sukelti rimtą žalą kasyklas supančiai socialinei ir gamtinei aplinkai. Besivystančių šalių vyriausybės dažnai neturi adekvačių reguliavimo ir stebėsenos svertų socialinės ir aplinkos gerovės užtikrinimui. Vyriausybės ir kompanijos išsivysčiusiose vakarų šalyse privalo tai suprasti ir veikti apsisaugodamos nuo šio pavojaus. Jie turi būti įsitikinę, kad kasybos projektai turi „socialinę licenziją“ veikti (įskaitant vietinės bendruomenės laisvą, išankstinį ir kompetentingą sutikimą) ir naudojamos geriausios aplinkosauginės technologijos.

Laisvas, išankstinis ir kompetentingas sutikimas reiškia lygiateisių ir pagarbių santykių su vietos bendruomenėmis (įskaitant moteris) palaikymą. Jis prasideda nuo pagarbos dėl vietos bendruomenių teisių į savo žemę ir išteklius. „Laisvas“ reiškia kad niekas neturi būti verčiamas ar manipuliuojamas. „Išankstinis“ reiškia išankstines konsultacijas dėl planuojamos veiklos. „Kompetentingas“ reiškia, kad bendruomenė sutinka ir pritaria planuojamai veiklai.

REIKALAVIMAI

Mūsų reikalavimai

- Kasybos pramonė turi liautis naikinti aplinką ir griovusi žmonių gyvenimus visame pasaulyje. Nauji projektai turi būti draudžiami, jei negautas laisvas išankstinis ir kompetentingas vietos bendruomenės sutikimas.
- ES šalys, Europos Komisija ir tarptautinės finansinės institucijos turi nutraukti užsienio paramos ir kitų viešų išteklių panaudojimą investicijoms į anglies ir urano gavybos projektus. Privatūs bankai ir pensijų fondai turi sustabdyti investicijas į anglies ir urano projektus. Jie visi privalo nutraukti paramą bet kokiems kasybos projektams, jei anksčiau čia nebuvo pasiektas laisvas išankstinis ir kompetentingas susitarimas su vietos bendruomene.

REIKALAVIMAI

Informacijos nuorodos: www.minesandcommunities.org | www.nodirtygold.org | Walhi (FOE Indonesia): http://www.walhi.or.id/eng/buyat_team_summary | World Bank, report 'Cost of pollution in China', July 2007.

World Bank, report 'Extractive industries and sustainable development', 2005. | World Watch Institute, report 'State of the world 2003', 2004. | IUCN-CEESP, Alert on mining in the Philippines, 2007. | World Resources Institute, report 'Navigating the numbers', 2005.

SALTINIAI

KONTAKTAS